

**Баран А. С.**

*студентка 2-го курсу факультету адвокатури та антикорупційної діяльності Національного університету «Одеська юридична академія»*

## **РОЛЬ АДВОКАТУРИ У ЗАПОБІГАННІ КОРУПЦІЇ**

Питання запобігання корупції не втрачає своєї актуальності впродовж багатьох років. Розглянувши звіти та статистику Міжнародної конфедерації протидії корупції можна зробити висновок, що Україна – держава з великим її рівнем. Наприклад, згідно з результатами дослідження Transparency International «Індекс сприйняття корупції» (CPI) за 2021 рік [1] Україна отримала 32 бали зі 100 можливих і зайняла 122 місце (зі 180 країн). Втрата Україною одного пункту – це зниження в межах похибки. Але якщо розглянути 10-річну ретроспективу, можна зробити висновок про «застій» у боротьбі з корупцією протягом останніх трьох років. І це суперечить низці позитивних змін, які посилили та вдосконалили антикорупційну екосистему. Варто звернути увагу, що Парламентська асамблея Ради Європи в резолюціях неодноразово наголошувала, що викоринення корупції в системі правосуддя – найголовніше завдання, оскільки вона є прямою загрозою верховенству права.

Боротьба із корупцією – це один із задекларованих пріоритетів розвитку України. Успішна реалізація цієї мети пов'язана також з відповідними діями адвокатів у ході їхньої професійної діяльності.

Статтею 4 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» закріплено, що адвокатська діяльність здійснюється на принципах верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів [2].

Адвокатська спільнота стверджує, що у сфері правової допомоги починати боротьбу з корупцією потрібно безпосередньо із самої держави. Адвокатура вважає за потрібне започаткувати етичні принципи, які прямо впливатимуть на боротьбу з корупцією та впливатимуть на неї у цій сфері. Але професійне співтовариство стверджує, що починати варто не з самих адвокатів.

На думку Д. Бугая, причиною корупції є неналежне функціонування державних інституцій. Перш за все, на його думку, для вирішення цієї проблеми потрібно мінімізувати корупційні ризики у судовій та правоохоронній системах. Лише після цього можна ставити питання ролі адвокатів у питаннях подолання корупції. Єдине, що вони як адвокати можуть зробити, це займатися безпосередньо розкриванням фактів корупції, але подолати її – не в їхніх силах [3].

А. Вишневецький, адвокат, директор Координаційного центру з надання правової допомоги, стверджує, що без позиції держави і її сильної антикорупційної політики питання корупції неможливо вирішити. Перш за

все, це проблема суспільства, більша частина якого не вважає, що корупція – це погано. За такої умови боротися з нею не можливо, оскільки це питання небажання людей вирішувати проблеми правовим способом. На думку А. Вишневецького, адвокатурі як громадській інституції потрібно мати єдину думку і позицію з даного приводу. Лише в такому разі дії кожного адвоката, який бере активну участь у процвітанні та підтриманні корупції будуть мати не такий комфортний і вдалий вигляд. Саме це може стати визначним кроком до цього явища [3].

Важливим кроком для запобігання корупції могла б стати діяльність професійних спільнот. Це зумовить зміцнення етичних стандартів в середині професійних співтовариств. Діяльності корупційних агентств і використання ними репресивних способів у даному випадку недостатньо.

Після оновлення у 2014 році законодавства щодо запобігання корупції, з'явилися деякі додаткові вимоги до юридичних осіб та їхніх керівників стосовно цієї проблеми. Зокрема, відповідно до статті 61 Закону України «Про запобігання корупції» юридичні особи забезпечують розробку та вжиття заходів, які є необхідними та обґрунтованими для запобігання і протидії корупції у діяльності юридичної особи. Разом з цим керівник, засновники (учасники) юридичної особи забезпечують регулярну оцінку корупційних ризиків у її діяльності і здійснюють відповідні антикорупційні заходи [4].

Варто звернути увагу на вимогу про наявність в юридичної особи антикорупційної програми у визначених законом випадках. Як приклад, доцільно розглянути адвокатське об'єднання як одну з організаційно-правових форм здійснення адвокатської діяльності.

У статті 63 Закону України «Про запобігання корупції» закріплено, що в обов'язковому порядку антикорупційна програма затверджується керівником державних, комунальних підприємств, господарських підприємств (в яких державна або комунальна частка понад 50%), де середньооблікова чисельність працівників за звітний (фінансовий) рік перевищує 50 осіб, а об'єм валового доходу від реалізації продукції складає більше 70 мільйонів гривень. Відповідно до пункту 2 частини 2 статті 62 даного Закону наявність антикорупційної програми є обов'язковою також для юридичних осіб, які є учасниками попередньої кваліфікації, учасниками процедури закупівлі згідно з Законом України «Про публічні закупівлі», якщо вартість закупівлі товару (товарів), послуги (послуг), робіт дорівнює або перевищує 20 мільйонів гривень [4].

Отже, наявність антикорупційної програми є обов'язковою, до прикладу, якщо адвокатське об'єднання бере активну участь в закупівлях юридичних послуг відповідної вартості.

Якісною антикорупційною програмою вважається та, яка розроблена з урахуванням положень, як українського, так і міжнародного законодавства із запобігання корупції.

Не меншу увагу варто приділяти фактичній реалізації положень антикорупційної програми. Для цього адвокатському об'єднанню потрібно:

- 1) призначити Уповноваженого;
- 2) регулярно проводити навчальні заходи з питань попередження і запобігання корупції;
- 3) розробити типові положення і внести їх у відповідні договори та інші внутрішні документи;
- 4) розробити механізм повідомлення про порушення антикорупційної програми і процедури розгляду таких повідомлень;
- 5) спостерігати і контролювати чітке дотримання вимог антикорупційної програми.

Отже, для боротьби із корупцією першочергово потрібне чітке усвідомлення суспільством актуальності даної проблеми, зміна його внутрішньої культури та поглядів. Наступним кроком повинна стати своєчасна відповідна реакція держави та реформування органів, що здійснюють антикорупційну діяльність. Не можна не звернути увагу також на дотримання адвокатами (адвокатськими об'єднаннями й адвокатськими бюро) вимог законодавства, яке тісно пов'язане із запобіганням корупції, що є важливою умовою для ефективного розвитку інституту адвокатури і виконання її соціальної функції в демократичному суспільстві.

#### **Список використаної літератури:**

1. Індекс сприйняття корупції. 2021. URL: <https://cpi.ti-ukraine.org>
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 12.10.2022)
3. Адвокатська спільнота вважає, що починати боротьбу з корупцією у сфері правової допомоги потрібно з самої держави. URL: [https://www.irf.ua/advokatska\\_spilnota\\_vvazhae\\_sho\\_pochynaty\\_borotbu\\_z\\_korupcieyu\\_treba\\_z\\_samoi\\_derzhavy/](https://www.irf.ua/advokatska_spilnota_vvazhae_sho_pochynaty_borotbu_z_korupcieyu_treba_z_samoi_derzhavy/) (дата звернення: 12.10.2022)
4. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 12.10.2022)

**Науковий керівник:** доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» **Кубасенко Андрій Володимирович**